

MORIS GROUP
LAW COMPANY ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ

IV Судовий форум Асоціації правників України

**Відповідальність за зловживання процесуальними
правами як спосіб стимулювання процесуальної
дисципліни учасників процесу**

Андрій Савчук

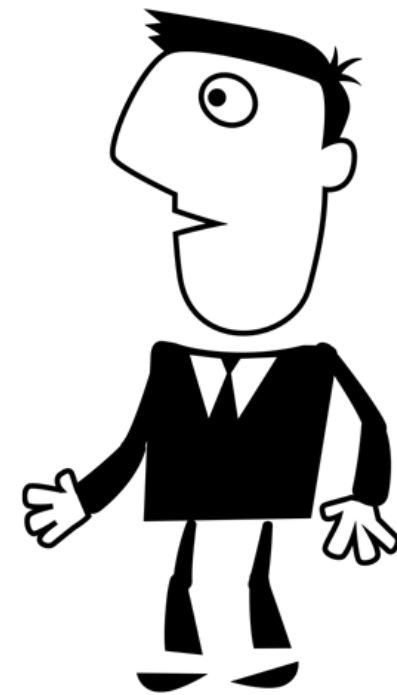
Адвокат, керівник судової практики ЮК MORIS GROUP

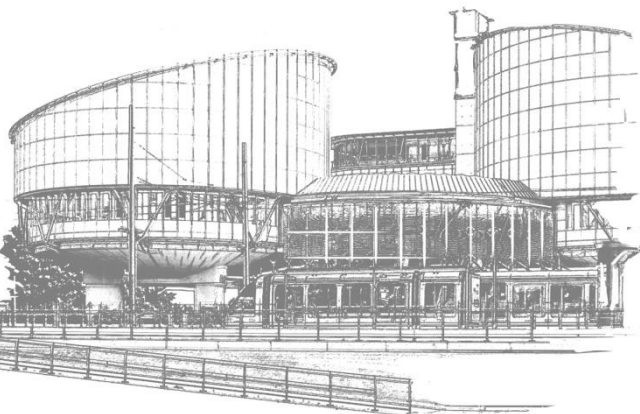
Київ, 02 жовтня 2015 року

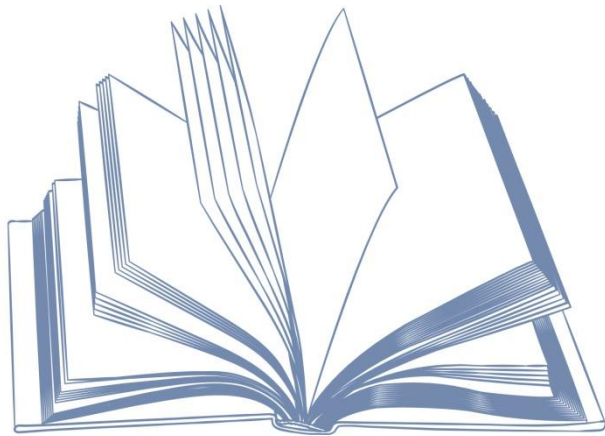
- Ваша честь, я маю право ?
- Так, маєте.
- А можу ?
- Ні, не можете.

Розмова в суді

- **Право на суд не є абсолютним**
(справа «Голдер проти Великої Британії», рішення від 21 лютого 1975 р.; справа «Де Жуфр де ля Прадель проти Франції», рішення від 16 грудня 1992 р.) ;
- **Обмеження права на доступ до правосуддя**
відповідатимуть п. 1 ст. 6 Конвенції за умови, що вони мають законну мету і що існує розумна співмірність між засобами, що використовуються, і поставленою метою (справи: «Бруалья Гомес де ла Торре проти Іспанії», рішення від 19 грудня 1997 р.; «Едифікасьйонес Марч Гальєго С. А. проти Іспанії», рішення від 19 лютого 1998 р.; «Герен проти Франції», рішення від 29 липня 1998 р.; «Леваж Престасьон Сервіс проти Франції», рішення від 23 жовтня 1996 р.).
- **Особа зобов'язана тільки належним чином вчиняти процесуальні дії, не здійснювати «маневри», щоб виграти час**
(справа *Уніон Аліментаріа Сандерс С. А. проти Іспанії*), рішення від 7 липня 1989 р.)

ст. 22 ГПК Сторони зобов'язані **добросовісно** користуватися належними їм процесуальними правами, виявляти взаємну повагу до прав і охоронюваних законом інтересів другої сторони, вживати заходів до всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх обставин справи.

ст. 27 ЦПК Особи, які беруть участь у справі, зобов'язані **добросовісно** здійснювати свої процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки.

**НЕДОБРОСОВІСНЕ КОРИСТУВАННЯ =
ЗЛОВЖИВАННЯ**

Визначення зловживання процесуальними правами

в господарському процесі:

- **Постанова Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 18**
«Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції»
- **Інформаційний лист ВГСУ від 15.03.2010 N 01-08/140**
«Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві»
- **Постанова Пленуму ВГСУ від 17.05.2011 N 7**
«Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України»

в цивільному процесі:

- **Постанова Пленуму ВСУ від 12.06.2009 N 5**
«Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду»
- **Постанова Пленуму ВССУ від 14.10.2014 N 11**
«Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення»

Зловживанням може визнаватися:

- подання другої і наступних заяв про відвід з одних і тих самих підстав або хоча й з інших підстав, ніж у первісній заяві, але з таких, що з урахуванням обставин справи були або мали бути відомі заявникові під час подання ним первісної заяви, і, отже, повинні були зазначатися саме в ній ;
 - послідовне заявлення відводів суддям, що входять до складу відповідної колегії, з одних і тих самих підстав, хоча первісну заяву про відвід одного з цих суддів з тих же підстав залишено без задоволення ;
 - ✓ неподання або несвоєчасне подання стороною у справі, іншим учасником судового процесу доказів з неповажних причин, спрямоване на затягування судового процесу
- під затягуванням** судового процесу розуміються дії або бездіяльність учасника судового процесу, спрямовані на:
- неможливість початку розгляду судом порушеної провадженням справи;
 - неможливість прийняття судом рішення в даному судовому засіданні;
 - створення інших перешкод у вирішенні спору по суті з метою недосягнення результатів такого вирішення протягом установлених законом процесуальних строків

Відповідальність (наслідки, можливі дії суду)

- суд не позбавлений права, відмовивши в задоволенні наступної заяви (клопотання), продовжити розгляд справи, в якій заявлено такий відвід, із зазначенням про це в протоколі судового засідання та в описовій частині судового рішення з наведенням в останньому відповідних мотивів
- ✓ стягнення штрафу з винної сторони в доход державного бюджету України (п. 5 ст. 83 ГПК);
- ✓ винесення у встановленому порядку окремих ухвал (ст. 90 ГПК)
- ✓ здійснити розгляд справи за наявними в ній матеріалами та доказами або залишити позов без розгляду (п. 5 ч. 1 ст. 81 ГПК.
- ✓ відповідні докази не повинні прийматися в подальшому й судом апеляційної інстанції.
- ✓ покладення на особу, що припустилася зловживання, судового збору незалежно від результатів вирішення спору (ч. 2 ст. 49 ГПК)

Зловживання процесуальними правами в ГПК

Зловживанням може визнаватися:

- ❖ подання клопотань (заяв) про вчинення господарським судом не передбачених ГПК процесуальних дій;
- ❖ подання другого і наступних клопотань (заяв) з одного й того самого питання, яке вже вирішено господарським судом;
- ❖ подання апеляційних і касаційних скарг на процесуальні документи, дія яких на момент подання такої скарги закінчилася (вичерпана), - *наприклад, на ухвалу про зупинення провадження у справі після поновлення провадження в останній*
- ❖ подання апеляційних та касаційних скарг щодо процесуальних документів, яких взагалі не існує.
- ❖ подання апеляційних та касаційних скарг на ухвали, які не можуть бути оскаржені
- ❖ подання апеляційних або касаційних скарг на судові рішення, які вже переглянуто відповідно в апеляційному або в касаційному порядку

Відповідальність (наслідки, можливі дії суду)

- ❖ залишити відповідне клопотання (заяву, скаргу) без розгляду або без задоволення, приєднавши його (її) до матеріалів справи і зазначивши про це в описовій частині рішення, прийнятого по суті справи (або в ухвалі, якою закінчується розгляд справи).
- ❖ відмовити у прийнятті скарги з посиланням на ч. 1,4 статті 106 ГПК України або на ч. 1,4 статті 111-13 ГПК України
- ❖ суд першої інстанції може повернути повторно (і більше разів) подану одним і тим же учасником судового процесу апеляційну скаргу на одне й те саме судові рішення місцевого господарського суду, яке вже перевірено в апеляційному порядку, або повернуто на підставі п. 4 ч. 1 ст. 97 ГПК України у разі коли клопотання про поновлення строку подання апеляційної скарги було відхилено ;
- ❖ суд апеляційної інстанції може повернути повторно (і більше разів) подану одним і тим же учасником судового процесу касаційну скаргу на одне й те саме судові рішення апеляційної інстанції, яке вже перевірено в касаційному порядку, або повернуто на підставі п.5 ст. 111-3 ГПК України у разі коли клопотання про поновлення строку подання касаційної скарги було відхилено

Зловживання процесуальними правами в ГПК

Зловживанням може визнаватися:

- нез'явлення представників учасників судового процесу в судові засідання без поважних причин та без повідомлення причин, якщо їх явку судом визнано обов'язковою
- ❑ у будь-яких випадках зловживання сторонами та іншими учасниками судового процесу своїми процесуальними правами всупереч обов'язкові добросовісно користуватися ними
- у разі зловживань процесуальними правами з боку учасників судового процесу, представлених адвокатами

Відповідальність (наслідки, можливі дії суду)

- стягнути штраф з винної сторони в доход державного бюджету України (п. 5 ст. 83 ГПК);
- залишити позов без розгляду (у разі неявки позивача)
- винести окрему ухвалу
- ❑ винесення окремих ухвал, а за наявності підстав – також і надіслання повідомлень органам внутрішніх справ чи прокуратури
- окремі ухвали можуть надсилатися також до КДК адвокатури для вирішення питання про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності в порядку статей 33-36 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Зловживанням може визнаватися:

- порушення встановлених в суді правил
- протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства
- порушення порядку під час судового засідання або невиконання розпоряджень головуючого
- Неподання чи несвоєчасне подання доказів без поважних причин, що направлено на затягування процесу
- неподання без поважних причин письмових чи речових доказів, що витребувані судом, та неповідомлення причин їх неподання
- ❖ якщо заявник у справі про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи чи визнання фізичної особи недієздатною діяв недобросовісно без достатньої для цього підстави
- ✓ порушення строків розгляду справи через недобросовісну поведінку учасників справи
- неповага до суду

Відповідальність (наслідки, можливі дії суду)

Заходи процесуального примусу:

- попередження;
- видалення із залу судового засідання;
- тимчасове вилучення доказів для дослідження судом;
- привід.
- ❖ стягнути із заявника всі судові витрати
- ✓ вживати заходів щодо недопущення недобросовісної поведінки учасників справи
- стягнути штраф (ст.185-3 КпАП України)

Недопустимість позбавлення особи права на оскарження

Рішення Конституційного Суду України:

- від 27 січня 2010 року N 3-рп/2010
- від 28 квітня 2010 року N 12-рп/2010
- від 08 липня 2010 року N 18-рп/2010
- від 11 березня 2011 року № 2рп/2011

Проект змін до ГПК

ст. 36 «Неприпустимість зловживання процесуальними правами»

Зловживанням може визнаватися:

- зловживанням права на відвід (безпідставний відвід, заявлення повторного відводу з тих самих підстав)
- подання особами, які беруть участь у справі, клопотань (заяв) про вчинення господарським судом процесуальних дій, не передбачених цим Кодексом, повторних клопотань (заяв) для вирішення питання, яке вже вирішено господарським судом, скарг на рішення та ухвали суду, які на момент подання скарги не є чинними або дія яких закінчилася (вичерпана), подання декількох позовів до одного й того ж відповідача з однакових предмету і підстав;
- інші дії або бездіяльність сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, що спрямовані на перешкоджання об'єктивному розгляду справи у розумний строк

Відповідальність (наслідки, можливі дії суду)

- стягнути штраф з винної особи в доход державного бюджету України (до 200 нмдг, а за системативне порушення – до 400 нмдг);
- винести окрему ухвалу або направити повідомлення прокурору або органу досудового слідства
- вжити заходи процесуального примусу (попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; штраф; привід)
- надіслати окрему ухвалу органу адвокатського самоврядування для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності
- покласти на сторону, що зловживає процесуальними правами, судові витрати повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору

1. Відсутність чіткого визначення поняття «зловживання процесуальними правами».
2. Відсутність дієвих санкцій за зловживання процесуальними правами.
3. Право, а не обов'язок суду застосовувати відповідальність за зловживання.
4. Часте небажання суду як з'ясувати факт зловживання так і карати за нього.
5. Низька правова культура.

ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ « [REDACTED] »

01001, м. Київ, вул. [REDACTED] оф. [REDACTED] Тел. [REDACTED]

Шановний Микола Михайлович!

В Господарському суді м. Києва відкрито провадження за позовом ТОВ "Євро-Реконструкція" проти Вашого підприємства. Засідання призначене на [REDACTED]

Наша компанія спеціалізується на тривалому затягуванні судових процесів. Затягування процесу відбувається за налагодженою схемою, із застосуванням недоліків господарсько-процесуального кодексу України. Від імені Вашого підприємства будуть подаватись документи (заяви, клопотання, зустрічні позови ...), які максимально відтягнуть дату відкриття виконавчого провадження.

Наші послуги з затягування судового процесу складають 2500 гривень на місяць.

Для початку співпраці зателефонуйте за номером: [REDACTED]

Для більш ефективного затягування справи, нам необхідно подати документи в суд до першого засідання.

ТОВ "Юридична компанія « [REDACTED] »
+38 [REDACTED]
01001, м. Київ, вул. [REDACTED] оф. [REDACTED]
Email: [REDACTED]@com.ua
[www.\[REDACTED\].com.ua](http://www.[REDACTED].com.ua)

Основний стимул процесуальної дисципліни – не страх покарання, а висока правова культура!

Сама лише відповідальність за зловживання - поганий стимул дисципліни, оскільки:

- фінансові санкції за зловживання в кінцевому результаті оплатить Клієнт
- змусить бажаючих зловживати всього лиш краще обґрунтовувати свої заяви
- суд на практиці рідко карає за зловживання

MORIS GROUP
LAW COMPANY ЮРИДИЧНА КОМПАНІЯ

Дякую за увагу!

Юридична Компанія MORIS GROUP

ГОЛОВНИЙ ОФІС У М. КИЇВ

Україна, 01010,
м. Київ, вул. Московська, 8-б
+38 (044) 359-03-05
office@moris.com.ua

ПРЕДСТАВНИЦТВО У М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

Україна, 76000,
м. Івано-Франківськ, вул. Чорновола, 23
+38 (0342) 77-73-78
info_if@moris.com.ua